

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

GEOGRAFIA

KL. 5

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2

IM. MARII SKŁODOWSKIEJ – CURIE W SOBÓTCE

ROK SZKOLNY 2023/2024

I. Ogólne zasady oceniania. Kontrakt między nauczycielem i uczniem.

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Uczeń ma obowiązek na każdej lekcji posiadać: podręcznik, zeszyt przedmiotowy, zatemperowany ołówek, gumkę do mazania, kredki lub flamastry, linijkę.
3. Uczeń otrzymuje oceny za :
wypowiedzi ustne, pracę na lekcji, sprawdziany z 1-3 ostatnich lekcji, pracę klasowa z większej partii materiału, poprzedzoną lekcją powtórzeniową, wykonywanie zadań domowych i notatki wykonywane w czasie lekcji (systematyczność, poprawność, estetyka), zadania dodatkowe, dodatkowe prace wykonane z własnej inicjatywy prezentujące zainteresowania i wiadomości ponadprogramowe.
4. Uczeń ma prawo zgłoszenia jeden raz w ciągu semestru nieprzygotowania do zajęć (tj. braku zadania domowego, zeszytu z zadaniem domowym, niezbędnych na lekcji przyborów, nieprzygotowanie do odpowiedzi), co odnotowane zostaje w dzienniku. Każde następne może zostać ocenione stopniem niedostatecznym. Nieprzygotowanie zgłasza się po sprawdzeniu obecności.

5. Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuści je z przyczyn losowych, musi je napisać w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły.
6. Uczeń ma prawo jednokrotnej poprawy ocen ze sprawdzianów i prac klasowych, w ciągu dwóch tygodni od otrzymania oceny, a ocena uzyskana z poprawy wpisywana jest do dziennika.
7. W razie nieobecności uczeń ma obowiązek uzupełnić notatki z lekcji, ćwiczenia i zadania domowe.
8. Ocen semestralna i roczna ustalana jest na podstawie uzyskanych ocen cząstkowych w czasie całego semestru, a w szczególności na podstawie ocen uzyskanych z prac pisemnych i odpowiedzi ustnych. Uwzględnia się również zaangażowanie i systematyczność w pracy a także wskazania Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
9. Aktywność może być oceniana „plusami” odnotowywanymi w notatniku nauczyciela. Za 3 zebrane „+” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą zapisaną w dzienniku.
Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi, aktywną pracę w grupie, wykonanie nieskomplikowanych, krótkich zadań, wykonywanie dodatkowych zadań.

II. Pomiar i obserwacja osiągnięć uczniów.

1. Wiadomości i umiejętności ocenia się poprzez:
 - ✓ odpowiedzi ustne rozumiane jako badanie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z 1 – 3 ostatnich lekcji lub jako prezentowanie zagadnień opracowywanych w czasie lekcji,
 - ✓ notatki i zadania wykonywane w zeszycie przedmiotowym,
 - ✓ prace pisemne (kartkówki, sprawdziany, prace klasowe, testy)
 - ✓ realizacja projektów,
 - ✓ aktywność,
 - ✓ zadania dodatkowe (przygotowanie materiałów na zajęcia, prezentacji, dodatkowe ćwiczenia),
 - ✓ osiągnięcia w konkursach przedmiotowych.
2. Zadania znajdujące się w pracach pisemnych oceniane są punktowo. Przy ustalaniu oceny całościowej z prac pisemnych przyjmuje się następującą zasadę:

OCENA	% UZYSKANYCH PUNKTÓW
Bardzo dobry	90 – 100 %
Dobry	75 – 89 %
Dostateczny	51 – 74 %
Dopuszczający	35 – 50 %
Niedostateczny	0 - 34 %

Ocenę celującą z pracy klasowej uczeń otrzymuje jeśli uzyska 91-100% punktów i rozwiąże poprawnie zadanie dodatkowe.

3. Zadania domowe:

Zadania sprawdzane są systematycznie na początku lekcji przynajmniej w jeden z następujących sposobów:

- a) Rozwiązania głośno zostają odczytane lub zaprezentowane przez wybranych uczniów. Uczniowie mogą wówczas otrzymać ocenę wg przyjętej skali, lub informację zwrotną od nauczyciela o poprawności rozwiązania.
 - b) Nauczyciel sprawdza wykonanie zadania w zeszycie. Uczeń otrzymuje wówczas ocenę wg przyjętej skali lub informację zwrotną od nauczyciela o poprawności rozwiązania.
4. Przy ocenianiu notatek i zadań uwzględnia się systematyczność, poprawność, estetykę, ortografię.
5. Częstotliwość oceniania:

Prace klasowe	2 – 3 razy w semestrze, po każdym zrealizowanym dziale
Sprawdziany, kartkówki	minimum 2 raz w semestrze
Aktywność i praca na lekcji, przygotowanie do lekcji, zadania dodatkowe.	na bieżąco
Zadania domowe	ocena słowna na bieżąco, ocena wyrażona stopniem: minimum 2 razy w semestrze

III. Ocenianie uczniów ze wskazaniem Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.

1. Dostosowanie wymagań dla uczniów ze wskazaniem PPP ustala się indywidualnie w zależności od potrzeb, wskazówek i zaleceń zawartych w opiniach. Mogą one mieć formę:
- ✓ prace klasowe i kartkówki mogą zawierać tylko zadania z zakresu wymagań koniecznych i podstawowych,
 - ✓ przeliczanie uzyskanych punktów na ocenę zgodnie ze Statutem Szkoły,
 - ✓ wydłużenia czasu pracy samodzielnej, lub ogranicza ilość zadań,
 - ✓ zastąpienie pracy pisemnej odpowiedzi ustną,
 - ✓ sprawdzanie rozumienia poleceń, w miarę potrzeb ukierunkowanie w pracy, udzielanie dodatkowych wyjaśnień,
 - ✓ w czasie odpowiedzi ustnej wydłużenie czasu na przypomnienie wiadomości,
 - ✓ uwzględnianie trudności z zapamiętywaniem nazw, terminów, nazwisk, orientacji na mapie.

IV. Gromadzenie informacji o postępach ucznia:

- ✓ w dzienniku,
- ✓ w zeszytach przedmiotowych,
- ✓ gromadzenie prac pisemnych.

V. Kryteria śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych:

Ocena niedostateczna – uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania, które są potrzebne do dalszego kształcenia,
- nie potrafi rozwiązać problemów przedmiotowych o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie wykorzystał wskazanych przez nauczyciela przedmiotu sposobów poprawiania częściowych ocen niedostatecznych.

Ocena dopuszczająca – uczeń:

- uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dopuszczającą,
- ma braki, ale braki te nie uniemożliwiają zdobywania podstawowej wiedzy i umiejętności w ciągu dalszej nauki,
- rozwiązuje z pomocą nauczyciela zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- pracuje systematycznie na miarę swoich możliwości.

Ocena dostateczna – uczeń:

- uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dostateczną,
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne z niewielką pomocą nauczyciela,
- analizuje podstawowe zależności, próbuje porównywać, wnioskować,
- pracuje systematycznie.

Ocena dobra – uczeń:

- w pełni opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę dobrą,
- właściwie stosuje terminologię przedmiotową,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- rozwiązuje typowe problemy z zastosowaniem poznanych metod,
- samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji, odczytuje dane z map, wykresów, tabel, schematów,
- wykonuje samodzielnie zadania i obserwacje wykorzystując instrukcję pisemną lub słowną nauczyciela,
- wykonuje notatki z prowadzonych obserwacji oraz dokumentuje je za pomocą rysunku lub schematu,
- wyjaśnia na przykładach procesy, zjawiska i zależności geograficzne.

Ocena bardzo dobra – uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane dla danej klasy na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie interpretuje fakty i zjawiska, broni swoich poglądów,
- formułuje problemy i proponuje sposób ich rozwiązania,
- w oparciu o uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji formułuje wnioski,
- wykonuje samodzielnie zadania zaproponowane przez nauczyciela
- potrafi samodzielnie zaprezentować wyniki swojej pracy lub pracy zespołu.

Ocena celująca – uczeń:

- posiada wiedzę geograficzną wykraczającą znacząco poza obowiązkowe wymagania programowe.
- uczestniczy w konkursach o tematyce geograficznej i przyrodniczej,
- samodzielnie i systematycznie zdobywa dodatkowe informacje związane z tematyką zajęć lub ze swoimi zainteresowaniami,
- wykonuje zadania dodatkowe proponowane przez nauczyciela,
- wnosi twórczy wkład w wykonanie zadań przydzielonych grupie,
- chętnie dzieli się swoją wiedzą i umiejętnościami z rówieśnikami,
- z prac klasowych otrzymuje oceny bardzo dobre i celujące.

VI. Sprawy nie ujęte w PZO reguluje Statut szkoły.**VII. Szczegółowe wymagania edukacyjne:**

Lp.	Temat	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
MAPA – uczeń potrafi						
1.	1. Omówienie zasad pracy i oceniania na lekcjach geografii	<ul style="list-style-type: none"> • określić czym zajmuje się geografia; • wymienić źródła wiedzy geograficznej; 				
		Omówienie PSO				
2.	2. Geograficzny punkt widzenia	<ul style="list-style-type: none"> • powieźdieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić elementy środowiska przyrodniczego; 	<ul style="list-style-type: none"> • powieźdieć czym jest geografia; • przyporządkować do poszczególnych sfer Ziemi podane elementy środowiska geograficznego; • podać przykłady nauk, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić sfery powłki ziemskiej; • podać przykłady elementów środowiska geograficznego właściwe podanej sferze; 	<ul style="list-style-type: none"> • powieźdieć, co to jest powłoka ziemska; • podawać i opisywać przykłady współzależności między danymi sferami Ziemi; 	

			z których osiągnąć korzyta geografia;			
3.	3. Co to jest globus? Orientacja na globusie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południki i równoleżniki; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe, południki 0° i 180° ; wskazać na globusie półkule: N i S, W i E; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: bieguny, równik, południk; siatka geograficzna, siatka kartograficzna; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy południków i równoleżników; 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać współrzędne punktów na globusie.
4.	4. Jak czytać mapę?	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie legendę i skalę; wyjaśnić, czym jest legenda; na podst. legendy podać przykłady znaków graficznych punktowych, liniowych, powierzchniowych; nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest mapa; wymienić cechy mapy; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest kartografia; zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; odczytywać kierunki geograficzne na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady różnych rodzajów map i metod prezentacji zjawisk na mapie; 	
5.	5. Skala mapy	<ul style="list-style-type: none"> odczytać skalę mapy; wyjaśnić, o czym informuje skala mapy; 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć rzeczywistą odległość na podstawie mapy i skali liczbowej lub mianowanej; 	<ul style="list-style-type: none"> zamienić skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową; obliczyć rzeczywistą 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć odległość na mapie na podstawie dowolnej skali; zamienić skalę mianowaną na liczbową; zamienić podziałkę liniową na skalę 	<ul style="list-style-type: none">

				odległość na podstawie mapy i dowolnej skali;	mianowana i liczbową;	
6.	6. Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie poziomice; odczytać wartości poziomic; 	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; obliczyć wysokość względną z podanych informacji; odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego; 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia; na podstawie rys. poziomicowego scharakteryzować formę terenu (wypukła, wklęsła, stok stromy, stok łagodny); 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać na rys. poziomocowym formę wypukłą, dolinę, przeczęcz; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego; porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.
7.	7. Odkrywanie mapy świata	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać kontynenty i oceany świata; wymienić nazwiska wielkich odkrywców. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie konturowej i nazwać kontynenty i oceany świata; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; określić trasy pierwszych wypraw geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać granice między kontynentami i omówić ich przebieg; opisać ukształtowanie powierzchni poszczególnych kontynentów;
8.	8. Podsumowanie działu	•	•	•	•	•
9.	9. Praca klasowa	•	•	•	•	•
	Krajobrazy Polski;	•	•	•	•	•
10.	10. Krainy geograficzne w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić pasy rzeźby w Polsce; wskazać 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać pasy rzeźby na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i wskazać na mapie krainy wchodzące w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zasady wydzielenia krain geograficznych; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazywać na mapie krainy geograficzne Polski, miasta wojewódzkie,

		na mapie przykłady wyżyn, gór, nizin w Polsce		skład danego pasa rzeźby; • podać charakterystyczne cechy krajobrazu danego pasa rzeźby;		główne rzeki i ich dopływy. (mapa konturowa), największe jeziora,
11.	11. Krajobraz wysokogórski Tatr	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać Tatry na mapie; • odczytać z mapy nazwy szczytów; • podać nazwę i wysokość najwyższego szczytu Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymenić cechy krajobrazu wysokogórskiego; • podać nazwę utworzonego w Tatrach parku narodowego oraz przykłady roślin i zwierząt tam występujących; • podać nazwę grupy etnicznej zamieszkującej podnóże Tatr; • opisać charakterystyczne chaty góralskie i związek ich wyglądu z warunkami środowiska; • rozpoznać Tatry na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie i omówić położenie Tatr; • wymienić piętra roślinne w Tatrach, wyjaśnić dlaczego występują; • wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne Tatr; • rozpoznać Tatry w opisach; 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko scharakteryzować piętra roślinne; • wyjaśnić jak powstały doliny i jeziora cyrkowe; • opisać dawne i współczesne zajęcia ludności; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić powstanie wiatru halnego i opisać jego skutki
12.	12. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać Wyżynę na mapie; • podać nazwę dawnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać Wyżynę na mapie i omówić położenie; • wymienić 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić jak powstają formy rzeźby krasowej; • rozpoznać 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać krajobraz Wyż. Krakowsko – Częstochowskiej; • podać nazwy miejscowości ważnych dla 	<ul style="list-style-type: none"> •

		<p>stolicy Polski i rzekę nad którą leży, wskazać je na mapie;</p>	<p>formy krasowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać niektóre z nich na rysunkach i fotografiach; 	<p>ać i wskazywać je na rys.</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać nazwę parku narodowego; • rozpoznać Wyż. Krakowko - Częstochowską w opisach 	<p>regionu i ich znaczenie;</p>	
13.	13. Nizina Mazowiecka	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać Nizinę Mazowiecką, Warszawę i Wisłę na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać nizinę na mapie i omówić jej położenie; • na podstawie mapy i ilustracji opisać ukształtowanie i pokrycie terenu; • nazwać park narodowy położony na Niz. Mazowieckiej; • rozpoznać Niz. Mazowiecką na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie i nazwać najważniejsze miasta regionu; • wymienić najważniejsze gałęzie przemysłu miast Niz. Mazowieckiej; • opisać cechy i działalność rzeki w środkowym biegu; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i nazwać rzeki, które w okolicach Warszawy wpadają do Wisły; 	<ul style="list-style-type: none"> •
14.	14. Pojezierze Mazurskie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainę geograficzną na mapie; • odczytać z mapy nazwy kilku jezior 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać pojezierze na mapie i omówić jego położenie; • wymienić formy terenu charakterystyczne dla pojezierza; • wymienić charakterystyczne zajęcia ludności; • rozpoznać 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać, jak powstała rzeźba pojezierzy; • podać przykłady zależności między składnikami krajobrazu; • rozpoznać pojezierza w opisach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wpływ środowiska przyrodniczego na działalność człowieka; 	

			na filmach i ilustracjach;			
15.	15. Pobrzeże Słowińskie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać Pobrzeże Słowińskie na mapie; wymienić charakterystyczne cechy krajobrazu; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać Pobrzeże Słowińskie na mapie i omówić jego położenie; opisać wpływ morza na kształtowanie wybrzeża; podać nazwę parku narodowego; rozpoznać Pobrzeże Słowińskie na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie główne porty regionu; wyjaśniać co to jest bryza morska i lądowa; rozpoznać Pobrzeże Słowińskie w opisach; 	<ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać jak powstaje bryza morska i lądowa; Wymienić i opisać rodzaje brzegów morskich w Polsce. (gdzie występują, jak powstają).
16.	16. Krajobraz miejsko-przemysłowy Wyżyny Śląskiej	<ul style="list-style-type: none"> wskazać Wyżynę Śląską na mapie; podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać Wyżynę Śląską na mapie i omówić jej położenie; podać cechy krajobrazu miejsko – przemysłowego ; rozpoznać krajobraz miejsko - przemysłowy na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; rozpoznać Wyż. Śląską w opisach 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; wskazać skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku; podać przykłady odrębności kulturowej Ślązaków; 	<ul style="list-style-type: none"> Opisać formy naciekowe. Przeprowadzić i zaprezentować doświadczenie pokazujące ich powstawanie.
17.	17. Wyżyna Lubelska – rolnicze zagłębie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać krainę geograficzną na mapie; wymienić główne uprawy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać Wyżynę Lubelską na mapie i omówić jej położenie; wymienić 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnić pojęcie: wąwóz lessowy; wyjaśnić zależności między cechami 	<ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie; 	<ul style="list-style-type: none">

		regionu.	cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej; • rozpoznać Wyżynę Lubelską na filmach i ilustracjach;	środowiska a rolniczą działalnością człowieka; • rozpoznać Wyż. Lubelską w opisach;		
18.	18. Warszawa – krajobraz wielkiego miasta	• określić położenie Warszawy;	• wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta; • rozpoznać Warszawę na filmach i ilustracjach;	• wskazać czynniki rozwoju stolicy • opisać różnorodność funkcji Warszawy.	• opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego;	•
19.	19. Od krajobrazu pierwotnego do kulturowego	• wymienić typy krajobrazów.	• nazwać i omówić typy krajobrazów.	• wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.	• omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.	• ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
20.	20. Podsumowanie działu	Jak w tematach 1 - 19				
21.	21. Praca klasowa	Jak w tematach 1 - 19				
	Krajobrazy świata	•	•	•	•	•
22.	22. Strefy oświetlenia Ziemi	• wskazać na globusie i mapie świata równik, zwrotniki, koła podbiegunowe; • wymienić strefy oświetlenia	• wskazać na rysunku strefy oświetlenia Ziemi i określić ich granice;	• krótko scharakteryzować ogrzanie Ziemi w poszczególnych strefach oświetlenia; • odczytać informację z	• demonstrować na modelu sposób oświetlenia Ziemi przez Słońce; • wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem średniej temperatury na Ziemi;	•

		Ziemi;		map tematycznych;		
23.	23. Strefy klimatyczne i krajobrazy na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne składniki klimatu; odczytać dane z wykresu temperatury i opadów; 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać z mapy nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych ; zinterpretować wykres temperatury i opadów; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tematycznej strefy klimatyczne oraz wybrane typy klimatu i wyjaśnić ich położenie; wskazać na mapie tematycznej poszczególne strefy krajobrazowe i wyjaśnić ich powiązania z klimatem; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać na zdjęciach strefy krajobrazowe; 	<ul style="list-style-type: none">
24.	24. Lasy strefy równikowej i umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania stref klimatycznych; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów; 	<ul style="list-style-type: none"> podać i rozpoznać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym klimacie; omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów cechy klimatów właściwych dla poszczególnych krajobrazów; rozpoznać poszczególne krajobrazy na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; rozpoznać poszczególne krajobrazy w opisach; 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych ; <p>i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.</p>	<ul style="list-style-type: none">
25.	25. Sawanna i stepy			<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. omówić przykłady przystosowań organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.

			<p>do życia w warunkach sawanny i stepu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać poszczególne krajobrazy w opisach; 		
26.	26. Pustynie gorące i lodowe		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie świata i nazwać obszary pustyń gorących oraz lodowych; • opisać warunki naturalne panujące na pustyniach; • omówić przykłady przystosowań organizmów do życia w warunkach pustyni gorącej i lodowej <p>rozpoznać poszczególne krajobrazy w opisach;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia współzależności między składnikami krajobrazu na obszarach pustyń gorących i lodowych; • porównuje warunki naturalne panujące na pustyniach lodowych i gorących; • wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opisać i wyjaśnić powstawanie różnych rodzajów pustyń gorących.
27.	27. Krajobraz śródziemnomorski		<ul style="list-style-type: none"> • omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać zasięg krajobrazu śródziemnomorskiego na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Wulkanizm – budowa, produkty wybuchu, nazwy wulkanów w strefie śródziemnomorskiej. Rozmieszczenie wulkanów na świecie.

				<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz w opisach; 		
28.	28. Tajga i tundra			<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić terminy: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieletnia zmarzlina</i>; omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; omówić przykłady przystosowań organizmów do życia w warunkach tajgi i tundry; rozpoznać poszczególne krajobrazy w opisach; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić warunki życia ludzi w tundrze i tajdze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none">
29.	29. Krajobraz wysokogórski Himalajów	<ul style="list-style-type: none"> odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów; rozpoznać krajobraz wysokogórski na filmach i ilustracjach; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; rozpoznać krajobraz wysokogórski w opisach; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów; ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> Porównać piętra roślinne w Himalajach i Tatrach; Opisać warunki powstawania lodowców górskich. Opisać formy powstałe w wyniku działalności lodowców.

30.	Podsumowanie działu	Jak w tematach 22 - 31	•	•	•	•
31.	30. Krajobraz najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.